

rijkvannijmegen

STADSGIDS

Nijmegen

INCLUSIEF
HISTORISCHE
STADS-
WANDELING

visitnijmegen.com

Welkom in Nijmegen!

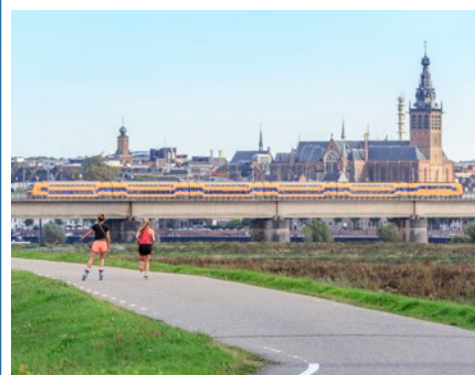
De stad waar de Romeinen al rondliepen, waar Karel de Grote een paleis bouwde en waar mensen van over de hele wereld naartoe reizen om de Nijmeegse Vierdaagse te wandelen.

'Old city, young vibe' zeggen we over onszelf. Want hoewel er duizenden jaren verstreken sinds de stad als Noviomagus het licht zag, bruist deze Waalstad nog altijd van het leven. Dat komt door de tienduizenden studenten die hier wonen, maar ook door de vele evenementen en festivals die hier plaatsvinden.

In de zomermaanden zijn we zelfs 'Summer Capital of Holland'. De kilometers aan stadsstrand liggen dan vol met zonzonbidders en zwemmers en elk weekend staat er wel iets bijzonders op de agenda.

Veel plezier op je stadswandeling!

WANDEL-
PLATTEGROND OP
PAG. 16-17

rijkvannijmegen

PAG | ONDERWERP

- 4 > Hotspots
- 6 > Eten, drinken en slapen
- 8 > Cultuur
- 10 > Shoppen
- 14 > Centrumplattegrond
- 16 > Stadswandeling

MEER INFO

VVV Nijmegen (in de Stadsschouwburg),
visitnijmegen.com of download de
VVV app.

©2019. Niets uit deze brochure mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Aansprakelijkheid t.a.v. de inhoud kan niet worden aanvaard.

Uitgave: Visit Arnhem Nijmegen
Kaart: Przewalski Ontwerpers
Ontwerp & opmaak: kingling.nl
Beeld: Jurjen Drenth e.a.

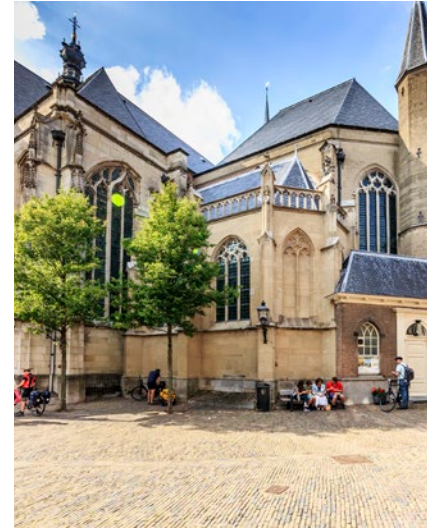
Hotspots

Er valt genoeg te ontdekken in Nijmegen. Van lunchzaken en wijnbarren tot stadsstrandjes en middeleeuwse huizen. Een insider tip? Ga ook eens naar het Honigcomplex, een oud fabrieksterrein aan de Waal. Hier werken tegenwoordig allerlei kunstenaars en creatieve ondernemers, maar je vindt er ook een galerie, hippe koffietent en twee restaurants. Allemaal nog maar tot 2022, daarna wordt de creatieve broedplaats gesloopt.

STEVENSKERK.NL TOP VAN DE NIJMEEGSE SKYLINE

De blikvanger van de Nijmeegse binnenstad is de middeleeuwse Stevenskerk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte de kerk flink beschadigd, maar na verschillende restauraties is de kerk in volle glorie hersteld. Alleen de buitenkant is al indrukwekkend, maar stap zeker ook even door de zware kerkdeuren naar binnen. Daar zie je de 14 prachtige kroonluchters uit 1640 en het beroemde Königorgel. In de kerk vind je ook verschillende grafstenen van belangrijke Nijmegenaren uit vorige eeuwen. Naast kerkdiensten is de Stevenskerk ook podium voor lezingen, exposities en concerten.

INTO NATURE

Geloof het of niet, maar aan de andere kant van dit bruggetje ligt de Waalkade, midden in de stad. Loop de Ooijpoort over en binnen 5 minuten wissel je de levendige binnenstad in voor een rustig rivierlandschap met wilde runderen en konikpaarden. Een heerlijke plek om even aan de drukte te ontsnappen!

NIJMEGENACTIEF.NL ACTIEF IN NIJMEGEN

Op zoek naar leuke activiteiten voor een familiedag? Bij Nijmegen Actief ben je aan het juiste adres voor je bedrijfsuitje, groepsuitje, vrijgezellendag of teambuilding activiteit! Voel de wind door je haren terwijl je op de elektrische Waalscooter of E-bike de prachtige omgeving verkent. Of ga voor een schutterstoernooi of samenwerkingsspel om de teamspirit een boost te geven. Kijk op de website voor alle mogelijkheden bij de diverse locaties.

STRANDEILAND AAN DE STAD

Op zoek naar een stukje natuur dicht bij de stad? Aan de overkant van Waal stroomt sinds 2015 de Spiegelwaal. Deze nevengeul van ongeveer 4 kilometer is aangelegd om ruimte te geven aan de rivier en zo de waterstand te controleren. Verschillende bruggen verbinden de oevers met elkaar waardoor het gebied perfect is voor een wandeling net buiten het centrum van Nijmegen. Op eiland dat is ontstaan door de nevengeul, genaamd 'Veur Lent' ligt zodra de zon schijnt heel Nijmegen te genieten op een van de strandjes. Als het 's zomers echt warm wordt, zoeken de strandgasten ook verkoeling in het water. Vanaf het eiland heb je een prachtig uitzicht op de skyline van de stad!

DE NIJMEGEN CHECKLIST

VINK ZE ALLEMAAL AF VOOR DE ULTIEME NIJMEEGSE ERVARING!

- Drink een biertje van een van de lokale brouwerijen (De Hemel en Oersoep zijn de bekendste, maar we hebben er veel meer!)
- Beklim de 220 treden van de St. Steventoren om de top te bereiken
- Kom feesten tijdens de Nijmeegse Vierdaagsefeesten, een evenement waar jaarlijks meer dan een miljoen mensen op afkomen
- Ontvlucht de stad met een wandeling door de Ooijpolder
- Breng een zonnige middag door op een stadsstrandje of in een van de vele groene parken
- Bezoek het Infocentrum WOII om meer te leren over de WOII historie van de stad
- Ga een avondje op stap! Bezoek het poppodium, de schouwburg, een bioscoop of duik gewoon de kroeg in. Het is tenslotte een studentenstad.
- Ontdek de rijke geschiedenis van de oudste stad van Nijmegen met een stadswandeling. Deze heb je zometeen vast in the pocket!

Proeven

Heerlijk uitgebreid tafelen met een zesgangendiner, een lokaal speciaal-biertje op het terras of een koffie met huisgemaakte appeltaart. Begin je al te watertanden? Nijmegen barst van de knusse kroegen en gezellige restaurants, vaak in prachtige oude gebouwen. Maak je geen zorgen als het laat wordt, er zijn genoeg leuke hotels om een nachtje te slapen.

ARSENAAL1824.NL HEERLIJK GENIETEN

Midden in het bruisende centrum vind je het Arsenaal 1824, een modern hip grand café en een sfeervol restaurant voor jong en oud. Ontdek de lekkerste gerechten uit de Franse en Mediterrane keuken, mooie wijnen en heerlijke speciaal bieren. Op mooie dagen is het terras geopend en bereiden ze gerechten op de houtskoolgrill.

DEWAAGHNIJMEGEN.NL HISTORISCHE BLIKVANGER

Ga voor een authentieke beleving naar De Waagh. Dit waaggebouw uit 1612 is een absolute blikvanger. Kom hier met vrienden en familie samen voor een drankje op het gezellige terras of een heerlijk diner binnen in het sfeervol ingerichte restaurant. De Waagh biedt je ook de unieke mogelijkheid om op een van de mooiste locaties van Nijmegen je feest te vieren.

RESTAURANTDEHEMEL.NL HEMELSE AMBACHT

De Hemel is gevestigd in het middeleeuwse kloosterpand, de Commanderie van St. Jan. Geniet van bieren van Brouwerij de Hemel, Chocoladewerk van Chocolaterie Chocobreak en zelfgebrande 'heilige bonen' van koffiebranderij Holy Beans, allen gevestigd in het pand! Kijk uit over de Waal of neem plaats op het mooiste terras van Nijmegen en ervaar de kracht van ambacht bij De Hemel.

CAFEDAEN.NL GEMOEDELIJKHEID BIJ DAEN

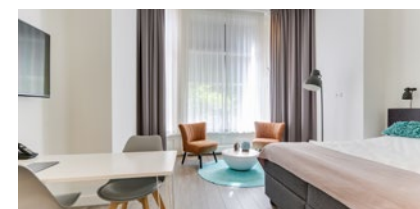
Aan de Grote Markt vind je Café Daen. Dit gemoedelijke bruine eetcafé is al meer dan 20 jaar gevestigd in het prachtige oude monumentale pand 'De Laeckenhal'. Je kunt hier iedere dag terecht voor een van de vele speciaalbieren, een lekkere lunch of een aantal rondjes hapas. Café Daen beschikt ook over een gratis feestzaal voor je verjaardag, afstudeerfeest of bedrijfsborrel.

WIJNCAFEPINOT.NL WIJN IN DE HOOFDROL

Wijncafé Pinot is dé plek in Nijmegen om te genieten van een goed glas wijn en lekkere hapjes. Je kunt hier iedere dag kiezen uit meer dan 25 verschillende wijnen. In een kleine proeverij worden wijnen en hapjes gecombineerd zodat je op een leuke en ontspannen manier de verschillende wijnen kunt leren kennen.

HOTELORANJESTAETE.NL BED & BIKE

Dit tot hotel omgetoverde herenhuis aan de rand van het stadscentrum is een perfecte uitvalsbasis voor een paar dagen Nijmegen. De studio's en familie-appartementen hebben een elegant design en zijn heerlijk comfortabel. Extra fijn: er staan fietsen voor de deur waar alle gasten gratis gebruik van kunnen maken. Ideaal om de prachtige natuur in de omgeving mee te verkennen.

Cultuur snuiven

Nijmegen bruist! Is het weekend? Grote kans dat er een evenement of festival op het programma staat. Kijk maar eens in de UITagenda op visitnijmegen.com/evenementen. Daarnaast hebben we met LUX het grootste filmhuis van Nederland, zorgt poptempel Doornroosje voor honderden optredens per jaar en zijn de musea zijn niet op één hand te tellen.

DEBASTEI.NL VERHAAL VAN DE RIVIER

In De Bastei raak je het verleden aan en ontdek je wat er leeft, groeit en bloeit in het Gelderse rivierengebied. Als je het centrum voor natuur en cultuurhistorie binnenkomt loop je meteen tussen de resten Romeinse kade, middeleeuwse muren en overblijfselen van honderden jaren oude stadskastelen. Sluit je bezoek af op het dakterras, vanuit daar heb je een geweldig uitzicht over de Waal.

MUZIEUM.NL OPENT JE DE OGEN

Hoe is het nou écht om blind of slechtziend te zijn? Daar kun je over lezen of een ervaringsdeskundige kan je erover vertellen, maar in het muZIEum ervaar je het vooral zelf. Ga mee op pad in een wereld waar horen, ruiken, voelen en proeven opeens een veel grotere rol spelen dan je gewend bent. Ontdek het zelf!

HOLLANDCASINO.NL WIN DE JACKPOT

Poker, black jack of roulette, waar ga jij je geluk beproeven? Aan de Nijmeegse Waalkade vind je het Holland Casino. Schuif aan in het restaurant voor een diner en waag daarna een gokje bij een van de vele spellen. Je gaat altijd naar huis als winnaar, want een avond bij Holland Casino Nijmegen is altijd een feest.

MUSEUMHETVALKHOF.NL KUNST EN ARCHEOLOGIE

Op de plek waar ooit een Romeins legerkamp lag vind je nu Museum Het Valkhof. Het museum toont het mooiste van Romeins Nederland, een kleurrijke collectie moderne kunst en een prachtige verzameling oude kunst. Zo is er veel aandacht voor de indrukwekkende geschiedenis van Nijmegen. Denk aan de Valkhofburcht van Karel de Grote, het Romeinse leger en het leven van alledag toen Nijmegen de grootste Romeinse stad van Nederland was. Ook de collecties Hedendaags Expressionisme, Pop Art, eeuwenoude schilderijen,

prenten en kunstnijverheid maken het bezoek aan het moderne museumgebouw waard. Kinderen kunnen aan de slag als onderzoeker in het ArcheoLab. Hier leren ze alles over hoe een archeoloog te werk gaat en puzzelen ze mee aan het verleden van Nijmegen.

INFOCENTRUMWO2.NL OORLOG IN BEELD

Het Infocentrum WO2 Nijmegen is een historisch, toeristisch en educatief informatiepunt. Het geeft de bezoekers aan het Rijk van Nijmegen de beste introductie op de verhalen, historisch erfgoed, evenementen en musea die de regio te bieden heeft als het gaat om de Tweede Wereldoorlog. Er is ook een experience die je met historische beelden meeneemt in de WO2-geschiedenis van het Rijk van Nijmegen. Beleef hoe de oorlog ons allemaal raakt. Op beelden van de stad uit de jaren veertig is te zien hoe Nijmegen eruit zag in oorlogstijd.

Shoppen

Nijmegen heeft met de Lange Hezelstraat de oudste winkelstraat van Nederland. We weten dus wel van wanten als het op shoppen aankomt! Struin voor leuke boetiekjes en bijzondere speciaalzaken door de Houtstraat, Van Welderenstraat en Van Broeckhuysenstraat en dus de Lange Hezelstraat. Trakteer jezelf op iets leuks!

SOLIVER.COM COMFORTABEL & TRENDY

Een merk waar je altijd op kunt vertrouwen: of het nu gaat om stijl, kwaliteit, pasvorm of prijs, s.Oliver heeft altijd de perfecte oplossing voor elke gelegenheid. Bij s.Oliver Nijmegen slagen hij en zij allebei voor kleding met een focus op draagbaarheid. Mode die voldoet aan alle eisen uit het dagelijks leven, zonder de nieuwste trends uit het oog te verliezen.

MARIKENSTRAAT.NL DUBBEL ZOVEEL WINKELPLEZIER

De Marikenstraat bestaat uit twee niveaus met bijna 40 winkels. De moderne architectuur in combinatie met het aanbod en de ligging in de binnenstad van Nijmegen, maken de Marikenstraat tot een bijzondere winkelstraat. Bij het ontwerp van de straat is het hoogteverschil tussen Burchtstraat en het Mariënborg benut om zo de winkelstraat twee niveaus te geven. De twee verdiepingen zijn door bruggetjes aan elkaar verbonden en bieden een zeer divers winkelaanbod. Zo vind je op de benedenverdieping onder andere Bever, Oil & Vinegar, Costes, Douglas, River Woods en NAME IT. De bovenverdieping is locatie voor de meer exclusieve winkels, zoals Rivièra Maison, Hugo Boss en Open32.

Heb je honger gekregen van het shoppen? Stap dan eens binnen bij New Dutch of Zeezicht en laat je verrassen door de heerlijke lunchgerechten op het menu. Tijdens de feestdagen en de Vierdaagse is de Marikenstraat een lust voor het oog door de prachtige decoraties. Gedurende het jaar worden er ook verschillende activiteiten georganiseerd in de Marikenstraat zoals Het Huis van Sinterklaas. Verder is er in de hele straat gratis WiFi. Reden genoeg dus om de Marikenstraat te bezoeken tijdens een dagje funshoppen in Nijmegen!

- VVV Nijmegen > visitnijmegen.com
- Luisterplek Spannende Geschiedenis Romeinen > spgs.nl
- Luisterplek Spannende Geschiedenis Middeleeuwen > spgs.nl
- Luisterplek Liberation Route Europe > liberationroute.com
- Winkelstraten

- Musea en attracties**
- A** Museum Het Valkhof > museumhetvalkhof.nl
  - B** muzIEum > muzieum.nl
  - C** Fietsmuseum Velorama > velorama.nl
  - D** Brouwerij De Hemel > brouwerijdehemel.nl
  - E** De Bastei > debastei.nl
  - F** Infocentrum WO2 > infocentrumwo2.nl

Bezienswaardigheden

- 1** Stevenskerk
- 2** Waaggebouw
- 3** Commanderie van Sint Jan
- 4** Synagoge
- 5** Protestants Weeshuis en St. Jacobskapel
- 6** Kronenburgertoren
- 7** Rondeel
- 8** Brouwershuis
- 9** Besiendershuis
- 10** Valkhofkapel
- 11** Barbarossaruïne
- 12** Belvédère
- 13** Mariënburghkapel
- 14** Stadhuis
- 15** Holland Casino
- 16** Honig complex
- 17** Stadsschouwburg
- 18** Concertgebouw
- 19** De Vereniging
- 20** De Lindenberg
- 21** Arthouse LUX

Horeca

- 22** Vlaams Arsenal
- 23** Wijncafé Pinot
- 24** Café Daen
- 25** De Waagh
- 26** Hotel Oranjestaete

Winkelen

- 27** Mariënkraai

- 1 Keizer Karelplein
- 2 Kronenburgerpark
- 3 Joris Ivens
- 4 Oudste Winkelstraat van Nederland
- 5 De Benedenstad
- 6 Oude Haven
- 7 Synagoge
- 8 Stevenskerk
- 9 Moenen
- 10 Latijnse School
- 11 Diverse Bouwstijlen
- 12 De Laeckenhal
- 13 Het Waaggebouw
- 14 Mariken Van Nieuwemghen
- 15 Oudste Café Van Nijmegen
- 16 De Commanderie Van St. Jan
- 17 Marx En Philips
- 18 Besiendershuis
- 19 De Waalkade
- 20 Museumkwartier
- 21 Het Valkhof
- 22 St. Nicolaaskapel
- 23 Barbarossaruïne
- 24 Romeins Bewijs
- 25 Oude Stadswal
- 26 Nijmeegse Tram
- 27 Keizer Traianus
- 28 Belvédère
- 29 Waalbrug
- 30 Stadhuis
- 31 Mariënburg
- 32 Concertgebouw De Vereeniging

ZÓ WERKT DE STADSWANDELING!

De wandelroute wordt schematisch weergegeven met een blauwe lijn op elke pagina. Boven de routelijn vind je de wandelinstructies en onder de routelijn informatie over de bijzondere locaties (1 t/m 32) die je onderweg tegenkomt. De stadswandeling is 5 km lang en de plattegrond met de route is te vinden op pagina 16 en 17.

Bij het verlaten van de VVV via de hoofduitgang, zie je op de **Nassausingel** vier beelden, die de vier jaargetijden uitbeelden. Links, schuin aan de overzijde van de Nassausingel ligt het **Kronenburgerpark**. Steek de Nassausingel over en loop naar dit park > [zie 2](#)

Loop het park door richting de vijver en houd de vijver aan je rechterzijde. Aan het einde ben je aangekomen op het **Joris Ivensplein** > [zie 3](#)

Ga rechtsaf de winkelstraat in (**Lange Hezelstraat**) > [zie 4](#)

Ga na ± 200 meter linksaf (**Begijnenstraat**) > [zie 5](#)

STARTPUNT

VVV Rijk van Nijmegen,
Keizer Karelplein 32h
(Stadsschouwburg)

1. KEIZER KARELPLEIN

Lange tijd lag de stad opgesloten binnen de eigen vestingmuren. Pas in 1874 mochten de muren worden gesloopt en kon aan uitbreiding worden gedacht. Bovenop de dichtgegooide stadsgrachten werd een stelsel van statige, brede singels aangelegd. Het Keizer Karelplein vormde daarin het knooppunt. Midden op het drukke plein zie je een bronzen Karel de Grote op zijn eeuwig steigerende paard. Het beeld wordt op een speciale manier met behulp van waternevel belicht.

2. KRONENBURGERPARK

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Je bevindt je hier in het Kronenburgerpark, bekend van het lied van Frank Boeijen.

De grote variatie aan boomsoorten (meer dan 150!) en de hoogteverschillen maken het park uniek voor Nederland. Hier is een gedeelte van de stadsmuur bewaard gebleven, wat een goed idee geeft van de indrukwekkende vestingwerken die eens de stad hebben omgeven. Van rechts naar links zijn te zien: de nooit afgebouwde St. Jacobstoren (1525), het Rondeel (1527) en de imposante Kronenburgertoren (1425).

Kronenburgerpark

3. JORIS IVENS

De sculptuur op het plein is een monument voor de in Nijmegen geboren, internationaal bekende cineast Joris Ivens. Hij was met name gericht op het maken van documentaires en raakte in eigen land omstreken vanwege zijn film ter ondersteuning van de Indonesische onafhankelijkheidsbeweging.

4. OUDSTE WINKELSTRAAT VAN NEDERLAND

De Lange Hezelstraat was in de Romeinse tijd al een belangrijke doorvoerweg. In de middeleeuwen groeide deze uit tot de belangrijkste handelsroute in de regio. Daarmee mag de Hezelstraat zich met recht de oudste winkelstraat van Nederland noemen. Als één van de eerste Nederlandse steden verschenen hier in de dertiende eeuw al stenen huizen. De meeste gevels zijn daarentegen redelijk nieuw

en stammen uit de periode rond 1900. Je vindt hier nu een gevarieerd aanbod van bijzondere winkels en gezellige lunchrooms.

5. DE BENEDENSTAD

Je loopt de Benedenstad in. Dat de naam refereert aan hoogteverschillen is hier nog niet zo te merken, maar zal straks duidelijk worden. In de Begijnenstraat wordt de middeleeuwse sfeer voelbaar. Links zie je het voormalige Arme Borgeren Kinderen Weeshuis dat in 1644 zijn huidige vorm kreeg. In 1817 veranderde de naam in Protestants Kinderen Weeshuis. Het pand tegenover het weeshuis is de voormalige Gereformeerde Kerk. In de gevel van pand nummer 30 is een plaquette gemetseld die vroeger prijkte op een pakhuis dat een deur verder lag. De plaquette stelt de bovenkant van een bierton voor, die herinnert aan de tijd dat er veel brouwerijen in de Benedenstad gevestigd waren. De drieland

Ga aan het einde van de weg rechts
(**Oude Haven / Lage Markt**) > zie 6

Sla tegenover de St. Antonispoort de
Priemstraat in, je krijgt de Stevenskerk
prominent in het zicht. Loop naar boven
naar een pleintje (**Kitty de Wijzeplaats**).
Op het pleintje staat een monument
voor de in de oorlog omgekomen Joodse
Nijmegenaren. Sla op het pleintje linksaf
(**Nonnenstraat**) > zie 7

Synagoge

die erop staat was in de 17e eeuw het huis-
merk van de brouwerij van Hendrik Peters.

6. OUDE HAVEN

De naam verwijst naar de haven die hier
binnen de stadsmuren lag. Bij de afbraak van
de muren is de haven gedempt. Als je de straat
oversteekt en terugkijkt op de gevelrij zie je
dat in deze straat meerdere oude koopmans-
woningen bewaard zijn gebleven. Waar de
Oude Haven overgaat in de Lage Markt ga je
nog verder terug in de tijd. De meeste huizen
hebben een geschiedenis die teruggaat tot de
16e eeuw. Aan de linkerkant zie je na vijftig
meter de St. Anthonispoort. Dit is de enige
overgebleven grote stadspoort van Nijmegen.

7. SYNAGOGE

In de Nonnenstraat bevindt zich aan de
linkerkant de voormalige synagoge uit 1756.

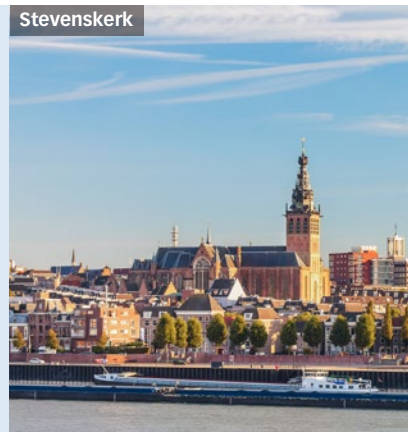
Eén van de voorgangers was Isaac Presburg,
die je later op de wandeling nog tegen zult
komen. De synagoge is in opvallende stijl
gebouwd, omdat deze uiting van Joodse
religie destijds niet als zodanig herkenbaar
mocht zijn. Sinds 1913 heeft het gebouw
verschillende functies gehad maar wordt
tegenwoordig weer gebruikt als synagoge.
Links naast de synagoge staat een Joodse
school in oosterse stijl uit 1873.

8. STEVENSKERK

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Je loopt langs de machtige muren van de
Stevenskerk. Al in 1254 is met de bouw
ervan begonnen. Tot in de 16e eeuw is men
bezig geweest om de kerk te verbouwen en
uit te breiden. Als je om de kerk heen loopt
zie je dan ook verschillende bouwstijlen.
De kerk en de toren zijn in de Tweede
Wereldoorlog flink beschadigd en later

Stevenskerk

Keer om en loop over de Kitty de
Wijzeplaats rechtdoor richting de
Ganzenheuvel. Na ongeveer 50 meter
ga je linksaf de trappen op richting het
St. Stevenskerkhof. Boven
aangekomen ga je naar rechts > zie 8

Loop richting de hoofdingang van de
kerk > zie 9

gerestaureerd. Zowel van binnen als van
buiten is de Stevenskerk een waardig
monument voor de stad. Loop gerust eens
naar binnen als de kerk open is. Beklim ook
de grofweg 200 traptreden van de Stevens-
toren voor een prachtig uitzicht van de
binnenstad en de omgeving.

9. MOENEN

Op de trap tegenover de ingang van de kerk
zie je het moderne beeld van Moenen. Dit is
de duivel uit het beroemde middeleeuwse
mirakelspel Mariken van Nieuwegein.
Mariken liet zich door Moenen verleiden en
leefde met hem zeven jaar in zonde. Op de
Nijmeegse Grote Markt kwam ze tot inkeer.
Na een zevenjarig verblijf in het klooster
werden haar alle zonden vergeven. Daarna
leidde zij een deugdzaam en vroom bestaan.
Moenen zit symbolisch met zijn rug naar
de kerk.

Foto: Jf. Geenen

Links naast Moenen staat de
Latijnse School > zie 10

Loop eventueel nog iets verder om de
Stevenskerk heen. Ga dan onder de
Kerkboog door, de **Grote Markt** op
> zie 11 en 12

Loop wat verder de Grote Markt op
> zie 13 en 14

Latijnse School

Het Waaggebouw

10. LATIJNSE SCHOOL

Deze voorloper van het gymnasium is in 1546 gesticht door de Apostelenkerk van Keulen. Jongens van goeden huize kregen hier onderwijs. De katholieke inbreng verdween echter al snel door de overname van het Nijmeegse stadsbestuur en in 1591 door de protestanten. Wat nog herinnert aan de Apostolische stichters zijn de beelden van de twaalf apostelen, de tekst van de tien geboden tussen de vensters en de beelden van de vier kerkvaders boven de ingang. Ook zie je vlak onder de dakrand beeldhouwde schedels en gekruiste knoken die verwijzen naar de oorspronkelijke bestemming van deze plek: het kerkhof.

11. DIVERSE BOUWSTIJLEN

Let op het verschil in bouwstijl tussen het pand boven de Kerkboog en de Kerkboog

zelf. De Kerkboog dateert uit 1542 en bevat nog veel gotische elementen, zoals natuurstenen pilaren, een kruisbooggewelf en beeldhouwde kopjes. Het pand erboven is amper een halve eeuw ouder en ziet er totaal anders uit. In de topvel zijn speelse, klassieke elementen te herkennen. Met deze dramatische verschuiving van gotiek naar Hollandse renaissancestijl is in een halve eeuw tijd voorgoed afscheid genomen van de middeleeuwen. Niet geheel toevallig valt deze verschuiving ook samen met de 'bevrijding' van de Spaanse overheersing in de Tachtigjarige Oorlog.

12. DE LAECKENHAL

In de middeleeuwen lag over de volle breedte van de huizenrij op de eerste verdieping de Laeckenhal. Deze ruimte was 54 meter lang en vormde het centrum van de textielhandel en de ontmoetingsplaats voor het gilde.

De begane grond was aan de kant van de markt open en vormde op deze manier een zuilengalerij. Pas in 1542 werd de galerij dichtgebouwd. Enkele pijlers zijn nog zichtbaar in de gevelrij.

13. HET WAAGGEBOUW

Het Waaggebouw op de Grote Markt stamt uit 1612. In het rechtergedeelte hing de officiële weegschaal, waarmee alle marktwaar werd gewogen. Door de grote poort kwamen de kooplui met hun kar naar binnen. Door eenzelfde poort aan de achterkant reden ze weer naar buiten. In de linkerhelft van het Waaggebouw was het officiële Vleeshuis ondergebracht. Ter plekke werden de dieren geslacht en ter verkoop aangeboden. Het onverkochte – en inmiddels niet meer zo fris ruikende – vlees moest na twee dagen worden afgevoerd. Buiten de stadspoorten werd het verkocht aan de minderbedeelden.

14. MARIKEN VAN NIEUMECHEN

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Midden op de Grote Markt staat Mariken gescheiden van Moenen haar zonden te overdenken. Het steegje even verderop tussen de cafés heet Vijfringengas. Dit verwijst naar de ringen die Mariken als boete om haar hals en armen moest dragen. Pas bij de vergeving van haar zonden vielen ze af. De vijf ringen zijn terug te vinden om het paaltje dat de steeg afsluit.

Mariken van Nieuwmechelen

Sla op de Grote Markt links van het Waaggebouw het steegje in (**Achter de Hoofdwacht**) > zie 15

Loop rechtdoor langs het parkje af. Aan het einde links zie je de **Commanderie van St. Jan** > zie 16

De Commanderie van St. Jan

Sla bij de Commanderie van St. Jan rechtsaf het steegje in naar de **Pepergas**. Vervolgens kom je uit op de Grotestraat. Volg de **Grotestraat** richting de Waal. Let op: de Grotestraat heeft een flink hoogteverschil. Als je slecht ter been bent kun je ervoor kiezen in de Bovenstad te blijven en via de Burchtstraat richting het Valkhofpark te lopen (zie plattegrond) > zie 17

Bijna onder aangekomen ga je rechtsaf de **Steenstraat** in > zie 18

Besiendershuis

Ter hoogte van het Besiendershuis ga je linksaf, de **Waalkade** op. Daarna ga je naar rechts > zie 19

15. OUDSTE CAFÉ VAN NIJMEGEN

Je loopt langs Café In De Blauwe Hand. Dit is het oudste café van Nijmegen. De naam heeft te maken met de Laeckenhal. Vooral het indigo-blauwe pigment was voor de lakenververs moeilijk van de handen te krijgen. Met blauwe handen kwamen ze daarom na het werk het café binnen.

Café In De Blauwe Hand

16. DE COMMANDERIE VAN ST. JAN

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Het oorspronkelijke gebouw stamt uit 1196 en ontleent zijn naam aan de kloosterorde der Johannieten, die er in 1214 introk. Deze legendarische orde van ridderbroeders legde zich vanaf de Kruistochten toe op de ziekenzorg. Het gebouw is in de Tweede Wereldoorlog flink beschadigd en in de jaren '70 van de vorige eeuw in zijn geheel gereconstrueerd. De Commanderie van St. Jan biedt onderdak aan verschillende bedrijven zoals Stadsbrouwerij de Hemel en eetcafé De Pelgrim.

17. MARX EN PHILIPS

Op nummer 33 woonde vroeger Isaac Presburg, voorganger in de synagoge aan de Nonnenstraat. Zijn dochter Henriëtte trouwde in 1814 met de Duitser Heinrich Marx.

Hun zoon Karl werd wereldberoemd. Een andere dochter van Isaac, Sophie, trouwde in 1820 met Leon Philips. Hun zoon Philip stichtte samen met kleinzoon Gerard in 1891 een gloeilampenfabriek in Eindhoven. Het Marxisme en de multinational Philips hebben dus dezelfde Nijmeegse wortels!

18. BESIENDERSHUIS

De naam Steenstraat wijst op een zeer oude herkomst. Oud zijn in ieder geval het Brouwershuis en het Besiendershuis. Het Brouwershuis stamt uit de 16e eeuw (hoewel op de gevel het jaartal 1621 vermeld staat) en heeft een mooie trapgevel. Even verder staat het eveneens met trapgevels getooid Besiendershuis uit 1500. Rond 1900 was de Steenstraat lang niet zo statig als deze twee huizen doen vermoeden. Het was er een luidruchtige bedoening van bordelen, verdachte logementen en tapperijen.

19. DE WAAKKADE

In de jaren tachtig van de vorige eeuw heeft de Waalkade een forse toeristische impuls gekregen. Dat is onder andere te zien aan de vele cafés, restaurants en terrassetjes op de kade. Bij het Holland Casino zijn in een vitrine de resten van een Romeinse vloerverwarming te zien. Waarschijnlijk maakte het huis deel uit van een kleine nederzetting uit de laat-Romeinse tijd (3e - 4e eeuw). Aan de achterkant van het Holland Casino is uit dezelfde periode een tientallen meters lange muur gevonden. Een klein stukje daarvan is nog zichtbaar.

Waalkade

Loop verder op de Waalkade richting de **Waalbrug** > zie 20

Ga de brede trap op (Veerpoorttrappen) of pak de lift rechts onderaan de trap. Bovenaan de trappen sla je linksaf het **Valkhofpark** in via een trap > zie 21

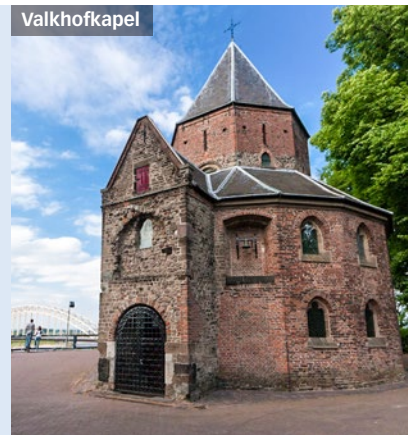
Loop naar de **St. Nicolaaskapel** > zie 22

Steek het park over naar de **ruïne** > zie 23

Valkhofburcht, doek van Jan van Goyen

Valkhofkapel

Barbarossaruïne

20. MUSEUMKWARTIER

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Nog verder op de Waalkade richting de Waalbrug staan enkele statige 17e-eeuwse huizen. Tussen deze huizen ligt De Bastei, een centrum voor natuur en cultuurhistorie. De Bastei heeft zijn muren om de vroegere Stratemakerstoren heen opgetrokken om deze zo te beschermen tegen weersinvloeden. Deze Stratemakerstoren maakte deel uit van de middeleeuwse ommuring waarbij in de onderaardse gangen de nissen nog te zien zijn waarin de kanonnen stonden die de nabije stadspoort moesten verdedigen tegen de Spanjaarden. Naast De Bastei zit het Nationaal Fietsmuseum Velorama. Hier vind je een groot aantal bijzondere fietsen zoals originele loopfietsen, vélocipèdes, hoge bi's en fietsen van de Koninklijke familie.

21. HET VALKHOF

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

Je betreedt nu het beroemdste en belangrijkste stuk grond van Nijmegen: het Valkhof. De Romeinen stichtten hier het Oppidum Batavorum (de 'hoofdstad der Bataven'), dat rond het jaar 70 door de Bataafse opstandeling Julius Civilis in brand werd gestoken. In de laat-Romeinse tijd lag hier een militaire versterking. Keizer Karel de Grote bouwde hier aan het eind van de 8e eeuw een palts (paleis), dat uitgroeide tot één van zijn belangrijkste residenties. Zelfs de Noormannen hadden het Valkhof een winter in hun bezit. Ook latere keizers van het Rooms-Duitse Rijk waren er geregeld te vinden. Keizer Frederik Barbarossa bouwde het in 1155 om tot een burcht. Deze burcht heeft vele eeuwen stand gehouden, maar viel in 1796 ten prooi aan de slopershamer. Gelukkig zijn de Nijmeegse

burgers toen in opstand gekomen zodat de twee kapellen bespaard zijn gebleven.

22. ST. NICOLAASKAPEL

De St. Nicolaaskapel, ook wel Valkhofkapel genoemd, stamt voor een deel uit 1030 en is daarmee een van de oudste, nog bestaande stenen gebouwen van Nederland. Het is bovendien een zeldzaam voorbeeld van Byzantijnse architectuur in Noord-West Europa. Normaal hebben kerken in onze streken een kruisvormige plattegrond. Byzantijnse kerken hebben daarentegen meestal een vierkante, ronde of veelhoekige grondvorm. Dat is bij de St. Nicolaaskapel goed te zien.

23. BARBAROSSARUÏNE

De St. Maartenskapel (of Barbarossaruïne) is gebouwd in 1155 en zat destijds aan de

burcht vast. Als je van deze plek af in de richting van de St. Nicolaaskapel kijkt en in gedachten de tussenliggende ruimte opvult, krijg je een indruk van de grootte van de toenmalige burcht.

Wat van de St. Maartenskapel rest, is eigenlijk alleen maar de halfronde apsis en een klein deel van het koor. In de binnenmuur zie je een aantal bogen waar een tussenvloer op rustte. Voor deze kapel is ouder bouwmateriaal hergebruikt wat te zien is aan de Romeinse hoekzuilen en de daarop liggende kapitelen uit de tijd van Karel de Grote. Ook op het Valkhof is in de Tweede Wereldoorlog flink gevochten. De bezetter had er stellingen aangebracht om de Waalbrug te verdedigen. Wonder boven wonder zijn de twee kapellen tijdens de strijd bespaard gebleven.

Godenpijler

Verlaat het Valkhofpark via de brug in de richting van **Museum Het Valkhof** > zie 24

Loop rechts om het museum heen, het **Hunnerpark** in > zie 25, 26, 27

Houdt links aan richting **Belvédère** > zie 28 en 29

Belvédère

Waalbrug

24. ROMEINS BEWIJS

• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

In het door architect Ben van Berkel ontworpen Museum Het Valkhof vind je één van de belangrijkste collecties Romeinse kunst- en gebruiksvoorwerpen van ons land. Voor het museum staat een monument gebaseerd op de in 1980 gevonden brokstukken van een Romeinse godenpijler, welke in het jaar 17 in deze buurt stond. De vondst van de brokstukken van de godenpijler betekende voor Nijmegen de definitieve erkenning als oudste stad van Nederland.

De granieten zuil bestaat uit tien delen met teksten die verwijzen naar het verleden, citaten die door de eeuwen heen over de stad zijn geschreven. De zuil werkt tevens als Romeinse zonnewijzer. Boven op de zuil zie je een bronzen schildpad. Op een zonnige dag wandelt zijn schaduw langzaam over

het plein en zijn vier poten staan voor de windrichtingen.

25. OUDE STADSWAL

Je loopt hier over de stadswal. Door de uitvinding van het buskruit was de stadsmuur uit de 15e eeuw kwetsbaar geworden en moest deze aan de stadskant worden versterkt met een dikke aarden wal. Daar loop je nu op. Even verderop zie je nog een deel van de massieve muren met gewelfbogen voor de weergang.

26. NIJMEEGSE TRAM

Aan het begin van de stadswal zie je aan de rechterkant een kiosk. Dit is een voormalig tramhuisje uit 1911 en is een van de weinige overblijfselen van het Nijmeegse tramverleden. De Nijmeegse tram werd bereemd door lijn 2, die via Beek naar Berg en Dal liep

en een hoogteverschil van tachtig meter overbrugde. Vlak voor en na de oorlog was dit zogeheten 'Bergspoor' een nationale toeristische attractie.

27. KEIZER TRAIANUS

Je kunt vanaf hier op het midden van het verkeersplein een standbeeld zien staan van keizer Traianus. Deze Romeinse keizer schonk Nijmegen rond het jaar 104 het officiële marktrecht. Daardoor werd Nijmegen de eerste stad op Nederlands grondgebied. Ook verleende hij zijn familienaam (Ulpius) aan de stad, die vanaf dat moment Ulpia Noviomagus ging heten.

28. BELVÉDÈRE

De oorspronkelijke 15e-eeuwse waltoren is halverwege de Gouden Eeuw (± 1650) vervangen door deze toren in renaissancestijl.

Je hebt vanaf de Belvédère – de naam zegt het al – een schitterend uitzicht over de omgeving. Aan de voet van de Belvédère zie je een Duits kanon, dat na de Tweede Wereldoorlog is blijven staan en zijn loop nog altijd op de felbevochten Waalbrug heeft gericht.

29. WAALBRUG

• MEER INFO: LIBERATIONROUTE.COM

De Waalbrug stamt uit 1936. Enkele jaren na de opening werd de brug vanwege de oorlogsdreiging opgeblazen. In de oorlog werd hij opnieuw opgebouwd. Tijdens de bevrijdingsactie van de geallieerden (Operatie Market Garden) in 1944 bleef de brug miraculeus behouden, volgens de verhalen door toedoen van de verzetsstrijder Jan van Hoof.

Loop via dezelfde weg het Hunnerpark weer uit. Sla rechtsaf (**St. Jorisstraat**) en houd Museum Het Valkhof aan je rechterkant. Je loopt nu op de St. Jorisstraat, het verlengde heet de Burchtstraat. Loop een stukje de **Burchtstraat** in tot je aan je linkerhand het stadhuis ziet > zie 30

Loop een stukje terug en sla rechtsaf de **Marikenstraat** in. Dit is de winkelstraat met twee niveaus > zie 3

Marikenstraat

Aan het einde van de Marikenstraat houd je rechts aan richting het **Koningsplein**. Op het plein houd je links aan en kom je langs de Bedriegertjes. Daar ga je linksaf de **Ziekerstraat** in. Vervolgens neem je de tweede straat rechts (**van Welderenstraat**). Bij de **Bisschop Hamerstraat** sla je linksaf en kom je uit op het Keizer Karelplein > zie 32

Loop rechts over het Keizer Karelplein terug naar de VVV. Je bent aan het einde gekomen van de stadswandeling.

30. STADHUIS

Het stadhuis stamt in deze vorm uit 1554. In die tijd was het een modern gebouw met opmerkelijk veel elementen uit de vroege renaissance. Zo zie je 'klassieke' beelden van keizers die Nijmegen groot hebben gemaakt. Op grote medaillons staan afbeeldingen van de 7 deugden: hoop, liefde, geloof, moed, voorzichtigheid, eendracht en rechtvaardigheid. De toegangsdeur is rijk versierd met houtsnijwerk. Naast het stadhuis ligt een tweede poort. Dit is de Gedeputeerdenpoort uit 1663, die toegang gaf tot de vergaderruimte van de Gedeputeerden van het gewest Gelre. De poort is duidelijk bedoeld om te imponeren en vooral ook om af te steken bij zijn 'stadse' buurman. Het stadhuis is in de Tweede Wereldoorlog weliswaar ontkomen aan het bombardement, maar is bij de bevrijding alsnog in brand gestoken. In de jaren vijftig is het pand gerestaureerd.

31. MARIËNBURG

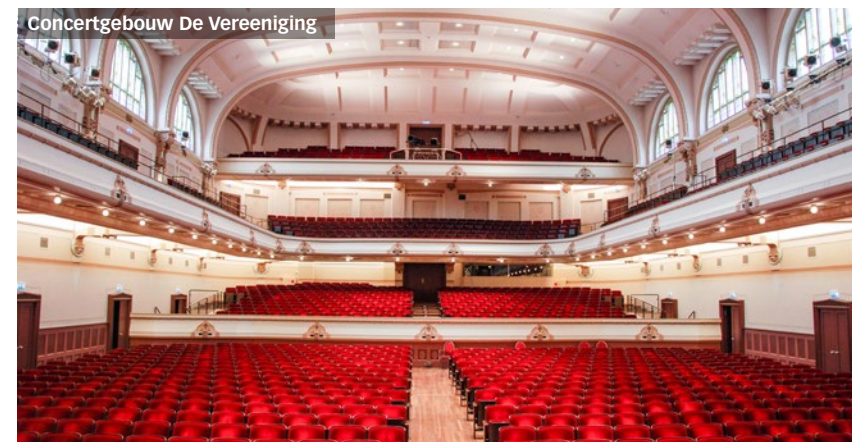
• MEER INFO: SPANNENDEGESCHIEDENIS.NL

De Mariken- en Moenenstraat zijn samen de nieuwste winkelstraten van Nijmegen. Door gebruik te maken van het natuurlijke hoogteverschil in de binnenstad heeft de Marikenstraat twee niveaus. De Marikenstraat komt uit op het Mariënburgplein. Daar ligt de eeuwenoude Mariënburgkapel met het Huis van de Nijmeegse Geschiedenis. Ook de bibliotheek, het Regionaal Archief Nijmegen en LUX, het grootste filmhuis van Europa, zijn hier te vinden. Kenmerkend voor het Mariënburg zijn de gebouwen die naar voren hellen, met uitstekende wanden, gekleurde gevels en aparte ramen.

32. CONCERTGEBOUW DE VEREENIGING

Links aan de overkant van het plein, staat Concertgebouw De Vereeniging. Het is in 1915 gebouwd door Oscar Leeuw, die op

zijn beurt is geïnspireerd door de beroemde architect Berlage (o.a. bekend van het Amsterdamse Beursgebouw). Het overwegend bakstenen gebouw oogt massief, maar is tegelijk ook speels door de levendige afwisseling van vormen.

Concertgebouw De Vereeniging

N

NIJMEGEN

[INTONIJMEGEN.COM](https://intonijmegen.com)